

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

"ภาษาไทยถิ่นที่พูดกันในบริเวณต่างๆ ของประเทศไทยแตกต่างกันมากบ้าง น้อยบ้าง เป็นที่รู้กันดีว่าลักษณะทางภาษาที่จำแนกภาษาไทยถิ่นต่างๆ นั้นที่สำคัญ คือ คำศัพท์และระบบเสียง ในส่วนของระบบเสียงนั้น วรรณยุกต์เป็นตัวแปรทางภาษาที่สำคัญมากเพราะนอกจากจะจำแนกภาษาไทยถิ่นหลัก ๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ ออกจากกันแล้ว วรรณยุกต์ยังจำแนกภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นเหล่านี้ ออกจากกันอีกด้วย" (ม.ร.ว.กัลยา ติงศักดิ์ทิพย์ : 2533)

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าถ้าศึกษาภาษาไทยถิ่นในด้านระบบเสียงแล้ว การแปรของวรรณยุกต์ถือเป็นเกณฑ์สำคัญที่จำแนกภาษาไทยถิ่นออกจากกัน สำหรับการศึกษาภาษาไทยถิ่นกลางเท่าที่ผ่านมา ยังมีการศึกษาไม่มากนัก แม้ในบริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลางในประเทศไทยมีหลายจังหวัด ได้แก่ ทางเหนือของกรุงเทพมหานคร มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางจนถึงจังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพิษณุโลก แต่ในจังหวัดทั้งสี่มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นเหนืออาศัยอยู่ในบางส่วน ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพฯ มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางเรื่อยไปจนถึงจังหวัดนครนายก จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี ทางทิศตะวันออกของกรุงเทพฯ มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางไปจนถึงพรมแดนประเทศกัมพูชาในจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ทางทิศตะวันตกของกรุงเทพฯ

มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางบริเวณจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนทางทิศใต้มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางจนถึงอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางเท่าที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ดังนี้ จังหวัดตราดโดย Christopher Court (1972) จังหวัดระยอง โดย อรพิมพ์ บุญอาภา (2512) และสมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธ์ (2522) จังหวัดราชบุรี โดย Wipawan Plangsuwan (1981) และลอรัตน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2526) จังหวัดสุพรรณบุรี โดย J.M.Brown (1965) และ M.R.Kalaya Tingsabadh (1980 , 1985 , 1988 , 2533) จังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย ยาใจ มาลัยเจริญ (2531) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย เกศมณี เทพวัลย์ (2526) และ ปิณัยชนิด บัณฑิตกุล (2536) และจังหวัดนครปฐม โดย จรรยา นวลจันทร์แสง (2535)

จากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลาง ยังมีภาษาไทยถิ่นกลางอีกหลายจังหวัดที่น่าสนใจศึกษา สำหรับภาษาไทยถิ่นกลางบริเวณทิศตะวันตกของกรุงเทพฯ นั้น ภาษาไทยถิ่นจังหวัดเพชรบุรียังไม่มีการศึกษาทั้งด้านศัพท์และระบบเสียงมาก่อน อีกทั้งวิลเลียม เจ เกิดนี้ (William J. Gedney) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าบริเวณจังหวัดราชบุรีและเพชรบุรี มีการแปรเปลี่ยนของวรรณยุกต์อย่างชัดเจนและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

" As one travels westward through Ratburi and Phetburi , he finds the phonetics of the tones changing drastically."

(Gedney : 1971)

จากการสังเกตของผู้วิจัยซึ่งเป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี มั่นว่าจะไม่ได้ใช้ภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีเป็นภาษาแม่ก็ตาม พบเช่นเดียวกับข้อสังเกตของวิลเลียม เจ เกิดนี้ ว่าภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีมีการแปรเปลี่ยนของเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างออกไปจากภาษาไทยถิ่นกลางอื่น ๆ และการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรียังสามารถจำแนกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ โดยเฉพาะชาวเพชรบุรีเอง สามารถบอกได้ว่าสำเนียงที่พูดเป็นสำเนียงของภาษาถิ่นย่อย

เพชรบุรีอำเภอใด สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับสำเนียงภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีมักกล่าวว่า เป็นสำเนียงของภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรีเสมอ ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี ทั้งในเรื่องระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ว่ามีลักษณะอย่างไร และเราสามารถนำวรรณยุกต์มาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นย่อยได้หรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1. เพื่อศึกษาระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงในคำพยางค์เดี่ยว ของผู้บอกภาษาแต่ละคนของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี
- 2. เพื่อเปรียบเทียบระบบ และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาทุกคนในจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุด
- 3. เพื่อเปรียบเทียบระบบ และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของจุดเก็บข้อมูลทุกจุด

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นที่พูดกันในอำเภอต่างๆของจังหวัดเพชรบุรีมีความแตกต่างกัน และความแตกต่างดังกล่าวใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งภาษาถิ่นย่อยได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1. ศึกษาเฉพาะระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เดี่ยวของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี
- 2. ศึกษาจากตัวแทนผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 3 คน ต่อ 1 จุดที่มีฐานะทางสังคมเดียวกันกล่าวคือ มี อายุ เพศ การศึกษา อาชีพและการตั้งถิ่นฐานเดียวกัน เพื่อจำกัดตัวแปรทางสังคม
- 3. ศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีโดยใช้เขตอำเภอเป็นพื้นฐาน อำเภอที่เป็นบริเวณที่ศึกษา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอ

บ้านลาด อำเภอบ้านแหลม อำเภอยะบอย อำเภอชะอำ และอำเภอท่ายาง ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาอำเภอหนองหญ้าปล้อง และกิ่งอำเภอแก่งกระจาน ในงานนี้ เพราะไม่มีชุมชนไทยตั้งเดิมอยู่ ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น เช่น อำเภอหนองหญ้าปล้องชุมชนใหญ่ เป็นชุมชนลาวและชุมชนกะเหรี่ยง ส่วนชุมชนไทยที่เป็นกลุ่มที่ย้ายถิ่นมาจากอำเภอบ้านลาดและจากจังหวัดราชบุรี กิ่งอำเภอแก่งกระจานซึ่งเดิมอยู่ในเขตอำเภอท่ายาง ชุมชนใหญ่ คือ ชุมชนลาวและกะเหรี่ยง เช่นเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่อง DSP Sona-Graph Workstation Model 5500 และ Macintosh Computer โปรแกรม Excel 1.05 T

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี
2. ทำให้ทราบเกี่ยวกับภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี
3. เป็นพื้นฐานในการศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี ในแง่อื่นๆ
4. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการแปรของวรรณยุกต์ ในภาษาไทยถิ่นกลาง

1.6 คำจำกัดความและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. คำพยางค์เดี่ยว หมายถึง คำที่ประกอบด้วยพยางค์หนึ่งพยางค์ ออกเสียงลำพัง มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น กา พ้อ นวด ฯลฯ
2. สัญลักษณ์แทนประเภทของพยางค์ซึ่งจำแนกตามองค์ประกอบทางพยัญชนะและสระ

พ.ป. หมายถึง พยางค์เป็น ได้แก่ พยางค์ที่ลงท้ายด้วยสระพยัญชนะนาสิก หรือพยัญชนะกึ่งสระ เช่น ตา จาน ไก่ หม้อ ฯลฯ

พ.ต.ส. หมายถึง พยางค์ตายสระเสียงสั้น ได้แก่ พยางค์ที่ประกอบด้วยสระเสียงสั้นและลงท้ายด้วยพยัญชนะเสียงกัก เช่น สิบ เบ็ด เงาะ ฯลฯ

พ.ศ.ย. หมายถึง พยางค์ตายสระเสียงยาว ได้แก่ พยางค์ที่ประกอบด้วยสระเสียงยาวและลงท้ายด้วยพยัญชนะเสียงกัก เช่น เหงือก เลือด บาตร ฯลฯ

3. สัญลักษณ์แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

- ว.1 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1
- ว.2 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2
- ว.3 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3
- ว.4 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4
- ว.5 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5
- ว.6 หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6

4. ตัวเลขแสดงระดับขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ อาจประกอบด้วยตัวเลข 2 ตัว หรือ 3 ตัว โดยตัวแรก แสดงถึง จุดเริ่มต้นของเสียงวรรณยุกต์ และตัวสุดท้ายแสดงถึงจุดสิ้นสุดของเสียงวรรณยุกต์ ส่วนตัวเลขตัวกลางแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสิ้นสุด โดยได้แบ่งระดับเสียงเป็น 5 ระดับด้วยกัน คือ

1	หมายถึง	ต่ำ
2	หมายถึง	กลางค่อนข้างต่ำ
3	หมายถึง	กลาง
4	หมายถึง	กลางค่อนข้างสูง
5	หมายถึง	สูง

ตัวอย่างเช่น [25] หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่มีระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นอยู่ที่ช่วงกลาง ค่อนข้างต่ำ จากนั้นระดับเสียงสูงขึ้นไปจนจบพยางค์

[452] หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่มีระดับเสียงที่จุดเริ่มต้นอยู่ที่ตรงกลางค่อนข้างสูง จากนั้นระดับเสียงสูงขึ้นถึงตรงกลางของระดับสูงและตกลงในระดับกลาง ค่อนข้างต่ำไปจนจบพยางค์

5. [] หมายถึง เครื่องหมายที่แสดงเสียงย่อ

6. รูปสัญลักษณ์วรรณยุกต์ หมายถึง ลักษณะการขึ้น-ลงของระดับเสียงวรรณยุกต์

1.7 ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเพชรบุรี

1. สภาพทั่วไป

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางตอนมาทางตอนใต้ อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดิน เป็นระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,225.14 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,890,712 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีและอำเภออัมพวา
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ จรดอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก จรดอำเภอไทย

ทิศตะวันตก จรดประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

2. ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งออกเป็น 3 เขต ได้แก่

2.1 เขตภูเขาและที่สูง อยู่ทางด้านตะวันตกของประเทศ ติดกับ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า เป็นบริเวณที่เป็นภูเขาสูงชันที่สุดของ จังหวัดแล้วค่อยๆลาดต่ำลงมา ทางด้านตะวันออก และมีเทือกเขาเป็นแนวยาว จากเหนือมาได้ ซึ่งเป็นต้นน้ำของจังหวัดเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี

2.2 เขตที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน เป็นเขตเกษตรกรรม และมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

2.3 เขตที่ราบชายทะเล ทางด้านตะวันออกของจังหวัดติดกับ อำเภอไทยเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งของจังหวัด ในด้านการประมงและการ ท่องเที่ยว

3. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดชายทะเล มีอากาศอบอุ่นสบายไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 28 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ปริมาณน้ำฝนมีจำนวน ประมาณ 1,056 มิลลิเมตร ต่อปี

4. เขตการปกครองและการบริหาร

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 90 ตำบล

6.14 หมู่บ้าน 2 เทศบาล 9 สุขาภิบาล

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ	เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากร		
					ชาย	หญิง	รวม
เมืองเพชรบุรี	1	2	24	174	55,881	57,572	113,453
บ้านแหลม	-	2	10	66	28,704	29,015	57,719
ชะอำ	1	1	9	59	26,466	28,062	54,528
ท่ายาง	-	2	11	95	40,730	41,757	82,487
เขาย้อย	-	1	10	55	18,059	19,011	37,070
บ้านลาด	-	1	18	107	24,198	25,481	49,679
หนองหญ้าปล้อง	-	-	4	22	5,799	5,335	11,134
กิ่งท่งกระเจาน	-	-	4	36	11,091	9,981	21,072
รวม	2	9	90	614	210,928	216,214	427,142

ตารางที่ 1 : เขตการปกครองและประชากรของจังหวัดเพชรบุรี
(20 มิถุนายน 2533)

1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
วรรณยุกต์ของวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นกลางที่มีผู้ศึกษาไว้ โดยทบทวนในส่วนที่
เกี่ยวกับวิธีการศึกษาวิธีการวิเคราะห์ วิธีการเสนอผลระบบวรรณยุกต์ เพื่อนำมา
เปรียบเทียบให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย แล้วนำมาเป็นแนวทางในการทำงานวิจัย
โดยปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสม

1. วิธีการศึกษา

การศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นกลาง มักมีการกำหนดขอบเขตของการศึกษาว่าจะทำการศึกษาให้ครอบคลุมแค่ไหน โดยกำหนดขอบเขตดังนี้

1.1 รายการคำ แบ่งออกได้เป็น 2 แบบ

ก. รายการคำพยางค์เดียว ที่ใช้ศึกษาเป็นรายการคำที่นำมาจากรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (Tone Checklist) ของวิลเลียม เจ เกิด (1972) โดยดัดแปลงหรือเพิ่มเติมคำบางคำในบางกล่องวรรณยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมตั้งแต่กัลยา (1980) ลอรัตน์ (2526) เกศมณี (2526) ยาวใจ (2531) กัลยา (2533) กัลยาและคณะ (2534) จรรยา (2535) และปัทม์ชนิด (2536) พบว่ารายการคำพยางค์เดียวยังคงใช้รายการคำที่ดัดแปลงมาจาก รายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเกิดขึ้น อยู่ แต่ในงานของกัลยา (1980, 2533) กัลยาและคณะ (2534) ได้เพิ่มชุดคำเทียบเสียงวรรณยุกต์เข้าไปด้วย เช่น ชุดคำ "กา คา ข่า" "ข้า ค้า ขา" ในคำพยางค์เป็น ส่วนในชุดคำเทียบเสียงพยางค์ตายเสียงสั้น ใช้คำ "ขัด, คัด" พยางค์ตายเสียงยาวใช้ชุดคำ "ขาด, คาด" หรือในงานของจรรยา (2535) เพิ่มชุดคำเทียบเสียงข้ามกล่องวรรณยุกต์ เช่น ทอง-ท้อง (A4- C4) ปู-ปู (A23-B123) แวน-ช้าง (B4-C4) เป็นต้น

ข. รายการคำหลายพยางค์ วลี ประโยค ได้แก่งานของลอรัตน์ (2526) โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในระดับคำแล้วยังศึกษาระดับข้อความด้วย แต่เป็นเพียงการพิจารณาเฉพาะ การแปรเปลี่ยนของลักษณะของวรรณยุกต์จากที่ปรากฏในระดับคำเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาถึงสัทบริบทที่วรรณยุกต์นั้น ๆ ปรากฏอยู่ และงานของยาวใจ (2531) ที่ศึกษาคำหลายพยางค์ด้วยนั้นยาวใจกำหนดแต่เพียงว่าศึกษาคำเดี่ยวที่อาจเป็นคำสองพยางค์หรือสามพยางค์ ดังนั้นยาวใจจึงแยกคำหลายพยางค์ออกเป็นแต่ละพยางค์ แล้วนำไปจัดไว้ในกล่องวรรณยุกต์โดยถือเป็นพยางค์เดี่ยวทุกพยางค์ซึ่งต่างจากงานวิจัยของกัลยา (2533) ที่กำหนดคำหลายพยางค์ โดยให้คำมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงปรากฏร่วมกัน เช่น หัวใจ (ว.5 + ว.1) ข้าวผัด (ว.3 พป + ว.2 พตส) เป็นต้น ส่วนวลีและประโยค กัลยา (2533) แต่งขึ้นโดยประกอบด้วยหน่วยเสียง

วรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงตำแหน่งพยางค์เสียงหนักพิเศษ พยางค์เสียงหนัก และ พยางค์เสียงเบา จะเห็นได้ว่านอกจากงานของกัลยา (2531) ที่ศึกษาระบบ วรรณยุกต์ทั้งในคำพยางค์เดี่ยวและในถ้อยคำต่อเนื่องแล้ว ยังไม่มีใครศึกษาใน ระดับถ้อยคำต่อเนื่องเลย ต่อมาปีฉัษนิต (2536) ศึกษาคำสองพยางค์โดย กำหนดให้มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทุกหน่วยเสียงปรากฏร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย พยางค์เสียงเบาและพยางค์เสียงหนัก

1.2 จุดเก็บข้อมูล

การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลของการศึกษาภาษาถิ่น ในระดับจังหวัด เท่าที่ผ่านมามีการกำหนดพื้นที่ย่อย 3 วิธี คือ

ก. ใช้เกณฑ์การแบ่งเขตการปกครอง ได้แก่ เขตอำเภอ เขตตำบล เขตหมู่บ้าน เป็นต้น งานวิจัยส่วนใหญ่กำหนดจุดเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการแบ่งเขต การปกครองเป็นเกณฑ์ เช่น ในงานของยาใจ (2531) ศึกษาทุกอำเภอของ จังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานของเกษมณี (2526) ศึกษา อำเภอและตำบลในช่วงที่มีแนวแบ่งเขตภาษา หรือ ศึกษาเฉพาะอำเภอใดอำเภอ หนึ่งในจังหวัด เพื่อเป็นตัวแทนของจังหวัดนั้น พบในงานวิจัยของกัลยา (2533) กัลยาและคณะ (2534) หรือศึกษาทุกตำบลใน 1 อำเภอ ในงานของจรรยา (2535)

ข. ใช้เกณฑ์การจัดตารางเป็นพื้นที่เท่า ๆ กัน ตามแนวคิดของ วิลเลียม ละบัพ (William Labov) นักภาษาศาสตร์เชิงสังคม (1970) ซึ่ง ลอร์ตัน (2526) ได้นำเกณฑ์ มาใช้ในการคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล

ค. ใช้เกณฑ์การแบ่งเขตภาษา ได้แก่ ปีฉัษนิต (2536) ซึ่งศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เฉพาะอำเภอที่อยู่ในเขตภาษาไทยถิ่นกลางเท่านั้น ตาม แนวแบ่งเขตภาษาของเกษมณี (2526)

1.3 ผู้บอกภาษา

งานวิจัยทางการศึกษาภาษานั้นต้องการศึกษาเฉพาะภาษาโดยไม่ ต้องการให้มีอิทธิพลของตัวแปรด้านอื่นดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติของผู้บอกภาษา จึงต้องกระทำโดยควบคุมตัวแปรทางสังคม อาทิ อายุ เพศ การศึกษา การตั้งถิ่นฐาน การสมรส อาชีพ วัชวะในการออกเสียงเหมือนกัน แต่สำหรับ

ตัวแปรเพศนั้น งานวิจัยของลอรีตัน (2526) และรายงานประกอบวิชาภาษาถิ่นของคารณีและอภิญา (2533) เท่านั้น ที่คัดเลือกผู้บอกภาษาเป็นเพศหญิง

การกำหนดจำนวนผู้บอกภาษาของงานวิจัยที่ผ่านมา มีทั้งที่เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา 1 คน ต่อ 1 จุดเก็บข้อมูล ยายใจ (2531) จรรยา (2535) และปัทมณี (2536) ส่วนการเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษามากกว่า 1 คน ต่อ 1 จุดเก็บข้อมูล ได้แก่ กัลยา (1980) ลอรีตัน (2526) และกัลยา (2533)

1.4 วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่น ไม่สามารถส่งแบบสอบถามไปยังผู้บอกภาษาของแต่ละจุดเก็บข้อมูลเหมือนการศึกษาคัพท์ได้ จึงจำเป็นต้องออกเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง เพื่อบันทึกเสียงของผู้บอกภาษานำมาวิเคราะห์ ดังนั้นงานวิจัยทางด้านเสียงเท่าที่ผ่านมา จึงเป็นการเก็บข้อมูลโดยออกไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษามีอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์เป็นรูปภาพ ของจริง การแสดงท่าทางประกอบและการตั้งคำถาม

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบ ด้วยกันดังนี้

ก. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการฟังเพียงอย่างเดียว พบในงานวิจัยของลอรีตัน (2526) เกศมณี (2526) และยายใจ (2531)

ข. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้เครื่องวิเคราะห์เสียงเพียงอย่างเดียว ในกรณีนี้ หมายถึง การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์เท่านั้น งานที่ศึกษาในลักษณะนี้คือ กัลยา (2533) วิเคราะห์วรรณยุกต์ของภาษาสุพรรณบุรีโดยการใช้เครื่อง DSP Sona-Graph Model 5500 และเสนอผลเป็นกราฟเส้นโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ Macintosh โปรแกรม Excel 1.05 T

ค. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้เครื่องและการฟังประกอบกัน สามารถแยกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ใช้การฟังเพื่อวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ ในการศึกษาภาษาสุพรรณบุรี (กัลยา : 1980) วิเคราะห์ด้วยการฟังและใช้เครื่อง Laryngograph ซึ่งผลที่ได้จากการฟังและการใช้เครื่องไม่ได้ให้ผลสนับสนุนกันเท่าที่ควร ต่อมาในงานวิจัยภาษาเพชรบุรี (กัลยาและคณะ 2534) วิเคราะห์ด้วยเครื่อง DSP

Sona-graph ในชุดคำคู่เทียบเสียงเท่านั้น ส่วนชุดคำที่ไม่ใช่คำคู่เทียบเสียง วิเคราะห์ด้วยการฟัง สำหรับงานของจรรยา (2535) ใช้ทั้งสองวิธี คือ ใช้เครื่องวิเคราะห์และฟังโดยการเลือกคำมาวิเคราะห์ เพื่อนำผลที่ได้มาจาก ทั้ง 2 วิธีมา เปรียบเทียบกันอีกครั้งว่าสนับสนุนหรือแตกต่างกัน

กลุ่มที่ 2 ใช้การฟังเพื่อวิเคราะห์เสียงหนัก-เบา กัลยา (2533) ได้ศึกษาภาษาสุพรรณบุรีอีกครั้ง โดยการใช้เครื่องวิเคราะห์เสียง DSP Sona-graph เพื่อหาค่าความถี่มูลฐานที่แสดงระดับเสียงสูงต่ำ ของเสียงวรรณยุกต์และ วิเคราะห์ด้วยการฟัง เพื่อหารูปแบบการลงเสียงหนักเบา ต่อมาปัทม์ชนิต (2536) ใช้การฟังในการเลือกพยางค์ที่มีรูปแบบการลงเสียงหนักเบา ตามที่กำหนดไว้และใช้เครื่องวิเคราะห์เสียง DSP Sona-graph หาค่าความถี่มูลฐาน ของเสียงวรรณยุกต์

3. วิธีการเสนอผล

การวิเคราะห์ด้วยการฟังจะ เสนอผลเป็นกล่องวรรณยุกต์ประกอบด้วย การบรรยายสัญลักษณ์โดยละเอียด เช่น ลอว์ตัน (2526) และ เกศมณี (2526) ส่วนงานของยาใจ (2531) ต่างออกไปโดยใช้แผนที่แสดงผลการศึกษา มีการ แบ่งเขตภาษา โดยกำหนดสัญลักษณ์บ่งความต่างของหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละ หน่วยเสียง ยาใจใช้ความเป็นเจ้าของภาษาช่วยในการตัดสินใจ เลือกสัญลักษณ์ บ่งความต่าง จรรยา (2535) ใช้วิธีเดียวกันกับยาใจ

แต่ในการเสนอผลนั้นจรรยาเลือกเฉพาะคำที่ปรากฏกับ เสียง วรรณยุกต์ที่มีอัตราความถี่สูงสุดมาหน่วยเสียงละ 5 คำ ผลที่ปรากฏเป็นลักษณะ ที่แสดงความหลากหลายของภาษาถิ่นย่อยต่างๆ ไม่มีการเกาะกลุ่มเหมือนงานของ ยาใจเพราะจรรยาไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาจึงใช้วิธีกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาหลายเกณฑ์ เพื่อใช้ในการแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นย่อย โดยไม่มีการเลือกเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเป็นหลัก การวิเคราะห์ด้วยการใช้เครื่องวิเคราะห์เสียงในงานของกัลยา (1980) ไม่ใช้กล่องวรรณยุกต์แต่ เสนอผลโดยเลือกค่าความถี่มูลฐานของคำใดคำ หนึ่งมาเป็นตัวแทนของหน่วยเสียงแต่ละหน่วย ต่อมาในงานของกัลยา (2533) เสนอผลโดยแสดงค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยและค่าความถี่มูลฐานจริงของทุกคำ ใน

รูปกราฟเส้น จรรยา (2535) ก็เสนอผลทั้งค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยและค่าความถี่มูลฐานจริงในลักษณะเดียวกัน

นอกจากการเสนอผลดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการเสนอผลเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นกลาง กับระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานด้วยเช่น ในงานของกัลยา (1980) กัลยาและคณะ (2534) ส่วนในงานของ ลอรัตน์ (2526) มีการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาทุกคนในทุกจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุด และเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาทุกคน ในจุดเก็บข้อมูลทุกจุดเพื่อดูการแบ่งเขตภาษาย่อยของภาษาไทยถิ่นราชบุรี งานวิจัยของกัลยา (2533) เสนอผลการเปรียบเทียบค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยกับค่าความถี่มูลฐานจริง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสัทลักษณะของหน่วยเสียงในคำอย่างละเอียด แต่จรรยา (2535) ไม่ได้เปรียบเทียบเหมือนกัลยา (2533) กลับเปรียบเทียบข้อมูลที่วิเคราะห์ด้วยการฟังกับข้อมูลที่วิเคราะห์จากเครื่องเพื่อศึกษาสัทลักษณะของหน่วยเสียงว่าสนับสนุนกันหรือต่างกัน ส่วนปิณฑชนิต (2536) ใช้ทั้งกล่องวรรณยุกต์ในการเสนอระบบวรรณยุกต์และใช้แผนภูมิซึ่งดัดแปลงจากกราฟที่แสดงค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ย

4. ระบบวรรณยุกต์

เท่าที่พบจากการทบทวนวรรณกรรมระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นกลางมี 2 ลักษณะ คือ ระบบที่มี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์และระบบที่มี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

1. ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

พบในงานวิจัยจังหวัดสุพรรณบุรีกลุ่มที่ 1 (Kalaya:1980) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 (เกษมณี : 2526) จังหวัดอ่างทอง และอยุธยา (บายาใจ : 2531) จังหวัดนครปฐม แบบที่ 1 และแบบที่ 2 (จรรยา : 2535) และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ปิณฑชนิต : 2536) แสดงเป็นกล่องวรรณยุกต์ได้ดังนี้

	A	B	C	DL	DS
1	ว.5	ว.2	ว.3	ว.2	
2	ว.1				
3					
4		ว.3	ว.4	ว.3	ว.4

ภาพที่ 2 : ระบบวรรณยุกต์แบบ 5 หน่วยเสียง

2.ระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

พบในงานวิจัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่ม 3 และ กลุ่ม 4 (เกษมณี : 2526) จังหวัดสุพรรณบุรี (Kalaya : 1980 , กัลยา : 2533) จังหวัดเพชรบุรี (กัลยาและคณะ : 2534) และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ปิณัยชนิด:2536) แสดงเป็นกล่องวรรณยุกต์ได้ดังนี้

	A	B	C	DL	DS
1	ว.5	ว.2	ว.3	ว.2	
2	ว.1				
3					
4	ว.6	ว.3	ว.4	ว.3	ว.4

ภาพที่ 3 : ระบบวรรณยุกต์แบบ 6 หน่วยเสียง

5. ลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์

นอกจากความต่างของระบบวรรณยุกต์แล้วยังมีความต่างทางลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ด้วย ดังตารางต่อไปนี้

ภาษาไทยถิ่น	ว.1	ว.2	ว.3	ว.4	ว.5	ว.6
สุพรรณบุรี (Kalaya:1980)	24 , 33	32	44?,454?	33?,35?	51, 534	113,223
ราชบุรี (ลอร์ตัน:2526)	33	21	41 , 441	35	15	-
ประจวบฯ (เกษมณี:2526)	334,35,25	11,22,21	442,452?	35,35?	325,215	-
ประจวบฯ (เกษมณี:2526)	343	33,22,21	452?	34?	325	115,113
ประจวบฯ (ปิ่นยษ์ชนิด:2536)	211 , 311	31 , 42	351?	243	412,214	25,23
			441?			
อยุธยาตะวันตก						
(ยาใจ : 2531)	33,33ปรากฏ มากกว่า 34	32	ไม่มี 44 เป็นเสียง ย่อย	35 ปรากฏ มากกว่า45	มี 325 เป็นเสียง ย่อย	-
อยุธยากลาง(ยาใจ : 2531)	33	21	ไม่มี 44 เป็นเสียง ย่อย	35 ปรากฏ มากกว่า45	ไม่มี 423, 325 เป็น เสียงย่อย	-
อยุธยาตะวันออก						
(ยาใจ : 2531)	33 ปรากฏ มากกว่า 343	43 , 443	ไม่มี 44 เป็นเสียง ย่อย	35 ปรากฏ มากกว่า45	ไม่มี 423, 325 เป็น เสียงย่อย	-
อ่างทอง (ยาใจ : 2531)	33 ปรากฏ มากกว่า 34	43 , 443	มี 44 เป็นเสียง ย่อย	45 ปรากฏ มากกว่า35	มี 423, 325 เป็น เสียงย่อย	-
สุพรรณบุรี (กัลยา : 2533)	33	442	343	34	551	322
เพชรบุรี (กัลยาและคณะ : 2534)	21 (33,34)	44	3:13	41	225,335	24
นครปฐม (จรรยา : 2535)	33 , 334	43 , 42	443 ,442	334,334?	15 , 115	-

ตารางที่ 2 : ตารางเปรียบเทียบระบบและสัทลักษณะของวรรณยุกต์
ภาษาไทยถิ่นกลาง

หมายเหตุ ตารางเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ข้างต้น นำมาจากตารางที่ 3 ของวิทยานิพนธ์ของจรรยา (2535) แต่ได้เพิ่มเติมข้อมูลของจังหวัดนครปฐม (จรรยา : 2535) และประจวบคีรีขันธ์ (ปัทม์ชนิด : 2536 ข้อมูลของปัทม์ชนิด ผู้วิจัยนำมาแสดงเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เดียว) และหากหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีลักษณะย่อยหลายเสียง ผู้วิจัยจะนำลักษณะที่ปรากฏมาก 2-3 อันดับแรกมาแสดงเท่านั้น

จากตารางมีเพียงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ที่ 1 เท่านั้นที่ทุกถิ่นเป็นเสียงกลาง-ระดับ วรรณยุกต์ที่ 2 และวรรณยุกต์ที่ 4 ในระบบวรรณยุกต์ของจังหวัดเพชรบุรี (กัลยาและคณะ : 2534) มีลักษณะที่ต่างไปจากถิ่นอื่น กล่าวคือ วรรณยุกต์ที่ 2 ของจังหวัดเพชรบุรีมีลักษณะเป็นกลางค่อนข้างสูง-ระดับ ในขณะที่ถิ่นอื่น ๆ มีลักษณะเป็นขึ้น สำหรับวรรณยุกต์ที่ 3 ในระบบวรรณยุกต์สุพรรณบุรี (Kalaya : 1980 และ กัลยา : 2533) และเพชรบุรี (กัลยาและคณะ : 2534) มีลักษณะเป็นกลาง-ตก-ขึ้น และในระบบวรรณยุกต์อ่างทอง (ยาใจ : 2531) มีลักษณะเป็นสูง-ระดับเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ลักษณะของถิ่นอื่นเป็นเสียงตก ส่วนวรรณยุกต์ที่ 5 และวรรณยุกต์ที่ 6 ในระบบวรรณยุกต์สุพรรณบุรี (กัลยา : 2533) มีลักษณะเป็นตก ในขณะที่ลักษณะของถิ่นอื่น ๆ เป็นเสียงตก-ขึ้น และขึ้น ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย